

7.

öğedir. “Gerçekliği düşünce yoluyla tasarlarız/gözümüzde canlandırırız; yani gerçekliğin bir imgesini, bir figürünü oluştururuz. İmgenin modelini temsil edebilmesi için, kendileri yoluyla gerçekliği tasarlamak istediğimiz önermelerin gerçeklikle aynı yapıda olması gerekir; yani önermeyi oluşturan öğelerin beraber, gerçekliğin öğelerinin içinde bulunduğu aynı ilişkide bulunması gerekir. Yapının bu özdeşliğine Wittgenstein mantiki biçim der” (Hadot 2009, 29). Tümceler, önermelerin gerçeklik hakkında bir şey dile getirmeleri bu biçimle olur. Tasarımla gerçeklik arasındaki uygunluk da doğru tümce dile getirme olanağı sunar.

Wittgenstein’a göre tasarımın ortava kovduğu sev. tasarımın anlamıdır. Bu anlamın gerçeklikle uyuşması ya da uyuşmamasına göre doğru olup olmadığına karar verilir yani, tasarımın doğru mu yanlış mı olduğunu belirleyebilmek için, onu gerçeklikle karşılaştırmamız gerekir (Wittgenstein 1985, 27). Bir tümceyi anlamak, o doğru olduğunda, neyin olduğu gibi olduğunu bilmektir (Wittgenstein 1985, 49-51). Doğru olarak kabul edilecek iki tür önerme vardır: olgularla uyuşan önermeler (olgusa önermeler) ve mantığın-matematiğin önermeleri. Bunun dışında kalanlar, örneğin etiğe ilişkin tümceler “söylenmeye gelmez”, aşkındır. Bundan başka “tüme hipotezler de hakiki nesne olmadıklarından, “kesin olarak doğrulanamazlar”; bu asla doğrulanamayacakları anlamına gelir: onlar için doğruluk ya da yanlışlı söz konusu değildir” (Wittgenstein 1975, §226).

Wittgenstein'a göre doğru tümceler toplamları, bütün doğabilimidir. Bundan mantıksal tümevarımla ulaşılmış bir önermeler dizgesini kastettiği akla gelmemeli Wittgenstein'ın mantıkla ilgisi, onu, mantıksal tümevarımı reddetmeye götürmüştü (Rodych 2003, 324). Felsefe ise doğabilimlerinden biri değildir. Felsefenin amacı düşüncelerin mantıksal açıklığını sağlamaktır. Felsefe ona göre, bir öğretici değil, bir etkinliktir. Mantığın ve matematiğin önermeleri ise yinelemelerdir, bu nedenle olgular hakkında bir şey söylemezler, onlar çözümleyici tümcelelerdir (Wittgenstein 1985, 143).

Felsefede doğru yöntem, anlamsız tümceler dile getirmemek için, söylenebilir olanı, yani doğabilimleri tümcelerinden başka bir şey söylememek, sonra her seferinde de başka birisi metafizik bir tümce söylemeye kalkıştığında, onları tümcelerindeki belirli imlere hiçbir imlemi bağlamamış olduğunu göstermektir (Wittgenstein 1985, 163).

A priori önermeler sentaktik yapıları gereği doğrudurlar. Dış dünyayı resmedemezler, çünkü resmi dile getirebilecek bir içerikleri yoktur. Bu nedenle geçerliliklerini dilsel uzlaşımlarla sağlarlar.

Wittgenstein'a göre filozofların sorduğu sorular, öne sürdüğü önermeler, dilin mantığını anlamamalarından kaynaklanır. Bu nedenle çok derin olduğu düşünülen sorunlar aslında birer sorun değildirler. Felsefe sorularına neden olan şey, dilin mantığını yanlış anlamaktan kaynaklanır. Bu soruları çözmek için düşüncelerin anlatımına, yani dile bir sınır koymak gerekir. Dilin sınırları, dünyamızın sınırları

olacaktır. Bu bakımdan doğrudan dünyadaki olguları resmeden önermelerle mantığın ve matematiğin önermeleri anlamlıdır; dilin sınırları içinde kalacak önermeler de bunlar olacaktır.